

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. II. Cùm practico dubio numquam licitum est dubia agere, sed semper
tutior pars est eligenda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

dubitat an modò sit dies jejuniò deputatus, an sit hora noctis duodecima. De horâ quòd dubitet, aut de die lege præscripto, dubium speculatiuum est: at quòd de actione suâ, seu de carniù esu anceps sit, dubium est practicum. Fit tamen etiam quandoque, vt vbi nullum est speculatiuum dubium, sit tamen practicum. Fieri enim potest vt quis minimè dubitet, iniustum inuasorem, præsertim cum aliter discrimen euadere non datur, posse interfici: & tamen inuadentem sese cum quis videt, dubitare potest de actione suâ; an scilicet ei manus inferre nunc possit eumque occidere, quòd fortè in amentiam actus sit; quòd facillè sit vim inferendam fugiendo euadere: denique multa alia possunt occurrere, ob quæ de nece à se inferendâ rectè dubitet. Dubiu ergo hîc habet practicum, sine dubio tamen speculatiuo. Hinc patet illa inter se plurimum distingui.

Et verò sedulò attendenda est hæc distinctio, vt tota Dubii materia clarè euoluatur, neque confundantur rursus Dubia inter se? istud enim jam ostendetur, cum speculatiuo dubio, Conscientiam læpissime posse actionem instituire, & institutam prouehere: cum practico verò, numquam. Ab hoc itaque sumo exordium.

10.

§. II.

Cum practico dubio numquam licitum est dubia agere, sed pars tutior semper est eligenda.

Cum Dubio practico illicitum est agere.

Theologorum omnium ea concors est sententia, neminem de actionis suæ malitiâ positiuè dubitantem (id est cum dubio practico) eam sine crimine posse exequi; sed prorsus intermittendam esse, quamdiu hoc dubium animo obuersatur. Sic qui verè dubitat an lex jejunii hodie obliget, vndecumque hoc dubium oriatur, peccat si carnibus vescitur. Peccat autem, non quia cum dubio speculatiuo operatur; sed quia cum practico, id est, non determinando an bona futura sit actio, an verò mala.

11.

Et hoc quidem minimè potest esse dubium, cum aperta sit
D. Pauli

ad Rom.
14. v. 23.

D. Pauli sententia. *Omne quod ex fide non est, peccatum est*, per fidem autem Conscientiam hîc passim intelligunt sancti Patres. Et quidem sensus huius oraculi hic est: omne quod bona fides seu Conscientia non dicit esse licitum agere, si agatur nihilominus, peccatum est. Atqui qui practice dubitat an actio licite exhiberi possit, Conscientiam rei licitæ, aut dictamen practicum de actionis suæ licitâ expositione non habet; agit igitur, & non ex fide; id est non ex Conscientiâ: ac proinde teste Paulo peccat, etiamsi verè legem non infringat, nec vetitum sit id quod agit.

Probatur
1. ex D.
Paulo.

13.

Eccli. 3.
v. 27.

Etenim quis id mihi jure negauerit, periculo sese euidenti talem exponere infringendæ legis? Atqui nonne rursus Diuinum id est oraculum, *Qui amat periculum in illo peribit*? Talis enim, cum de actione suâ dubitet, bonane sit an mala, nec quidquam decernat, verè amat periculum, & quidem à se cognitum. Si enim non amaret, sanè modis omnibus inuestigaret quid sit de re, licitane sit actio an illicita. Jam verò cum nullam adhibeat veritati inuestigandæ diligentiam, ab ignorantia inuincibili & inculpatâ patrociniū temeritatis suæ non potest petere, cum affectata planè sit & voluntaria. Ignorat enim, quia cum possit instrui, non vult; nec sibi moram discendi dat: & cum de rei veritate instrui non vult, amare profectò errandi periculum est censendus.

Probatur
2.

14.

Quid? nonne qui dubitat benene acturus sit an perperam, ita, constitutus est animo, vt id peracturus sit, etiamsi constaret planè rem esse improbam? Quid enim, hoc si nosset, eum ab agendo retraheret, quod jam ei non obijcitur? Dei iniquitas offensa certò cognita. Atqui perinde amico est injurius, qui dubius an amicitia leges sit infracturus, displiciturusque amico, reuerentiam aduentanti non exhibet, ac is qui certò sciens eum familiaritate illâ, aut potius rusticitate grauitè offendendum, honorem illum ei denegaret. Perinde enim agit, ac si de eius indignitate non magna ei esset curatio, eamque haberet admodum deinceps: quod sanè amicitia jura est infringere. Neque verò quemquam tam peruersæ mentis credo, vt Dei amicitiam non tam strictis legibus arbitretur obnoxiam, aut eam præ humanâ credat liberiùs posse contemni. Sine dubio itaque peccat, quisquis cum dubio practico an Deo displicitura

Probatur
3.

A a

citura

citura sit actio quam aggreditur, eam nihilominus præfractè exequitur.

Dubius an veniale sit peccatum an mortale, peccat mortaliter si pergit in agendo.

Rurfus grauius peccat, quisquis dubius mortalènè an tantùm veniale commissurus sit crimen, actionem tali dubio committit. Dubius v. g. an mentiendo, mortalem an verò leuem contracturus sit noxam, mortalem contrahit si mentitur. Interpretatiuè enim, vti aiunt, mortale crimen vult committere; vtpotè qui actionem eam intermissurus non sit, etiamsi nosset mortali offensæ esse obnoxiam.

15.

Peccatur specie peccati de quo dubitatur.

Tertiò denique, certum id est etiam, eum qui sic agit dubius de peccato, illâ peccati specie innodari, de quâ dum peccat, dubitat. Hinc si quis non suæ commiscetur, dubitat autem an nupta sit an innupta, adulterii prorsus reus est; adeoque cum species peccati in Confessione debeat explicari, non satisfaciet, si fornicatum sese fateatur, nisi & adulterii dubium quod obuersabatur animo, ingenuè exponat. Ita disertè D. Thomas.

16.

D. Tho.
quodlib.
8. a. 13.

Dubius positiuè dubio practico, debet eligere quod est tutius.

Istud igitur fixum sit, quamdiu de actionis suæ bonitate aut malitiâ suspensus est animus, eligendum esse id quod est tutius. Tutius autem id est, in quo nullum peccandi est periculum. Et hîc locum habet Regula illa juris celeberrima, *In dubio, tutior pars est eligenda*: in dubio nempè positiuo practico. Ratio autem est; quòd numquam in actionem licitum sit prorumpere, nisi prudenter. Non autem agit prudenter, nisi reipsâ dicter Conscientiâ benè agi, aut saltem non malè. Et tunc tantùm non malè agitur, quando saltem probabili ratione res iudicatur licita, exindeque iudicium practicum à Conscientiâ elicitur, actionem licitè posse exhiberi. Neutrum autem in dubio practico positiuo locum habet; nam de legis obligatione nihil iudicat animus; est enim dubius: & de bonitate peruersitateque actionis suæ nihil statuit, ac proinde sine dictamine Conscientiæ agit, *quod autem ex fide non est, peccatum est*, agit enim prorsus imprudenter.

17.

Dubius negatiuè peccat licitè agere.

Atque hæc de dubio positiuo dicta intelligantur. Nam vt rectè Ludouicus de Scildere, qui negatiuè tantùm de malitiâ materiali actionis suæ dubitat; id est, cui nulla prorsus occurrit ratio, nequidem minima, ob quam actio quam præ manibus habet, mala censenda sit aut illicita, is rectè Conscientiam efformat,

18.

Scildere
de Conf.
Tract. 3.
c. 9. n. 5.

&

& certò statuit nullam actioni suæ peruersitatem interuenire, ac proinde licitè posse exhiberi. Si enim quoties eiusmodi dubia intercurrunt (quæ nulli rationi nixa cum sint, à scrupulis non multùm differunt) ab actione foret abstinendum; infinitis sanè perplexitatibus & angoribus præpediti forent, multorum ad virtutem seriò connitentium animi; quibus omnia quæ agunt, videntur dubia; & si rationem dubii exigantur, nihil habent quod reponant, nisi quòd dubitent, atque quòd ita ipsis esse videatur. Tale verò dubium vti ex nullâ ratione exoritur, ita etiam nullâ ratione est æstimandum, aut censendum vllam obligationem legis inducere, cuius nulla, in mente, legitima sunt vestigia. Sic si dubito an modò licitum sit exire domo, an vesci cibo qui mensæ apponitur, neque alia suppetat ratio quæ rem mihi faciat esse ambiguam; tum sanè negatiuè dubitare censeor; & ob hoc dubium, ab actione dubitatâ minimè est abstinendum.

§. III.

Cum dubio speculatiuo agere non licet, donec Conscientia iudicium certum, licitè rem agi posse, efformarit. Hoc autem iudicare non potest, nisi prius speculatiuum dubium deponere studuerit.

19. **E**A quæ diximus plana sunt. Istud est difficilius, an quoties Exponitur
questio. dubium aliquod speculatiuum incidit, illicò in praxi actionem meam illi conformare debeam, & quidem tutiorem semper partem eligere. Et vt exemplis clarior fiat res: dubium mihi incidit, an in ære alieno sim. Tutiùs videtur esse solutionem præstare, & æs dubium sic expungere; an idcirco istud creditori dubio obligor exhibere? Dubito an votum aliquod emiserim; dubito an peccatum quoddam, quod olim commissum mihi nunc occurrit, ritè fuerim confessus; dubito an hodie ieiunandum sit, & multa his similia ingerere sese possunt menti dubia. Sanè tutissimum videtur esse primo obtutu inspicienti rem, explere vota etiam dubia, peccatum dubium confiteri, ieiunare, aliaque præstare de quorum obligatione dubitas. Ita sit. Verùm istud